

Muzeum KL Plaszow

Raport z działań
Report on Activities

2022

Muzeum KL Plaszow

Raport z działań
Report on Activities

2022

Budowa Muzeum KL Plaszow

W 2022 r. Muzeum KL Plaszow kontynuowało prace projektowe związane z realizacją upamiętnienia na terenie byłego obozu. Celem tych działań jest zachowanie substancji zabudowlanej terenu poobozowego oraz pamięci o więźniach i ofiarach obozu. Na upamiętnienie składają się trzy elementy: obszar poobozowy, Szary Dom przy ul. Jerozolimskiej oraz nowy budynek wystawowy – Memoriał przy ul. Kamieńskiego.

Na podstawie projektu budowlanego Grupy Projektowej GPP sp. z o.o. zostały przygotowane projekty wykonawcze dla Memoriału (autor: BBC Best Building Consultants sp. z o.o.) oraz dla terenu po byłym KL Plaszow (autor: Grupa Projektowa GPP sp. z o.o. sp. k. Borysław Czaraczew i Sławomir Kogut). Powstał także projekt budowlany i wykonawczy dla Szarego Domu (autor: Biuro Projektów Piotr Wolarek) i uzyskane zostały prawomocne pozwolenia na budowę.

Charakter i zakres prac są zobrazowane na wizualizacjach projektów wykonawczych. Teren poobozowy objęty opieką muzeum zostanie oznaczony za pomocą 23 wysokich słupów, które w większości staną przy drogach wejściowych na miejsce pamięci. Zaznaczone zostaną także granice obu cmentarzy żydowskich i miejsca masowych straceń, a drogi i ścieżki na terenie poobozowym zostaną naprawione i uczynione. Znajdująca się tam wystawa plenerowa zostanie zdemontowana, a na jej miejscu stanie nowa ekspozycja, wytyczająca podstawową ścieżkę zwiedzania. Uzupełnią ją kilkadziesiąt znaczników wskazujących

Construction of the KL Plaszow Museum

In 2022, the KL Plaszow Museum continued its design work on the commemoration project in the former camp area. The project aims to preserve the historical features in the post-camp area and the memory of the camp prisoners and victims. The commemoration project includes three components: the post-camp area, the Grey House at Jerozolimska street and a new exhibition building – named Memorial at Kamieńskiego street.

The building design created by Grupa Projektowa GPP sp. z o.o. was used to complete detailed designs for the Memorial (author: BBC Best Building Consultants sp. z o.o.) and the area of former KL Plaszow (author: Grupa Projektowa GPP sp. z o.o. sp. k. Borysław Czaraczew and Sławomir Kogut). A building design and a detailed design was also completed for the Grey House (author: Biuro Projektów Piotr Wolarek), and final building permits were obtained.

The characteristics and scope of works can be seen in the visualizations of detailed designs. The post-camp area managed by the Museum will be indicated using 23 high poles, located mostly at the access roads to the memorial site. The boundaries of both Jewish cemeteries, along with the mass execution sites will also be indicated, and the roads and paths in the post-camp area will be repaired and made clearly visible. The existing open-air exhibition will be dismantled and replaced with a new exhibition arranged along the main visiting route. The exhibition will be supplemented with several dozen signs indicating

Wizualizacja/ Visualization:
Biuro Projektów Piotr Wolarek

położenie obiektów związanych z funkcjonowaniem KL Płaszów. Budynek Szarego Domu przejdzie gruntowny remont konserwatorski, po którym znajdzie się tam część wystawy stałej. Druga część ekspozycji mieścić się będzie w Memoriale, którego budowa jest ważnym elementem projektu.

Memoriał będzie głównym budynkiem muzealnym oraz zapleczem administracyjnym muzeum. Zostanie przykryty ziemią, widoczna będzie jedynie jego elewacja północna z głównym wejściem. Obok Memoriału znajdzie się parking, a cały teren będzie otoczony zielenią. Z Memoriału na obszar byłego obozu będzie prowadzić tunel pod ul. Swożowicką. U jego wylotu znajdzie się niewielki plac wyprowadzający zwiedzających na przestrzeń poobozową.

W ramach przygotowania do realizacji inwestycji muzeum przeprowadziło w 2022 r. trwające kilka miesięcy roboty budowlane polegające na wykonaniu hydroizolacji pionowej oraz poziomej fundamentów Szarego Domu.

Więcej informacji o realizowanej inwestycji Muzeum KL Płaszów można znaleźć na stronie internetowej muzeum. Wszystkie działania inwestycyjne są finansowane przez Gminę Miejską Kraków oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

the locations of structures once used in operating KL Płaszów. The Grey House will undergo comprehensive conservatory renovation, to host a section of the permanent exhibition. The other part of the exhibition will be displayed in the Memorial, a building forming an important element of the entire project.

The Memorial is designed as the main museum building and a back office for museum administration. Its structure will be covered with earth, and only its northern wall with its main entrance will be exposed. A car park will be arranged next to the Memorial, and the entire site will be surrounded by green space. The Memorial will be connected with the former camp area by a tunnel under Swożowicka street. The tunnel will lead visitors to a small square open to the post-camp space. As part of preparation for carrying out the project, the Museum commissioned in 2022 months-long building works to have completed vertical and horizontal moisture-control insulation of the Grey House foundations.

More information about the project carried out by the KL Płaszów Museum can be found on its website. All project tasks are financed by Krakow Municipality and the Ministry of Culture and National Heritage.

Wizualizacja / Visualization:
BBC Best Building Consultants sp. z o.o. sp. k.

Rozstrzygnięto konkurs na aranżację wystawy stałej

7 grudnia 2022 r. odbyły się obrady jury konkursu na opracowanie koncepcji aranżacji plastycznej wystawy stałej Muzeum – Miejsca Pamięci KL Płaszów w Krakowie. Celem ogłoszonego 1 września 2022 r. konkursu było wybranie estetycznej, atrakcyjnej i funkcjonalnej koncepcji aranżacji plastycznej wystawy stałej w Muzeum KL Płaszów, która będzie zgodna z charakterem miejsca pamięci. Zakres konkursu obejmował wystawę stałą ulokowaną w dwóch budynkach muzealnych (Szarym Domu i Memoriale) oraz ekspozycję plenerową na terenie poobozowym. Za najlepszą z sześciu zgłoszonych prac komisja konkursowa uznała projekt pracowni Koza Nostra Studio z Krakowa, która otrzymała pierwszą nagrodę w wysokości 20 000 zł. Drugą nagrodę (15 000 zł) przyznano pracowni Wzorro Design z Katowic, zaś trzecią (10 000 zł) – studiu ART FM z Krakowa.

W ocenie komisji konkursowej autorzy zwycięskiej pracy zaproponowali spójną i atrakcyjną pod względem przestrzennym aranżację, która właściwie wykorzystuje specyfikę zarówno Memoriału, jak i historycznego Szarego Domu.

Awards granted in the contest for arranging the permanent exhibition

The jury of the contest for the best artistic concept of the permanent exhibition in the KL Płaszów Memorial Museum in Krakow met on 7 December 2022. The contest announced on 1 September 2022 aimed to select an aesthetically appealing, attractive and functional concept of artistic arrangement of the permanent exhibition to be displayed in the KL Płaszów Museum, considering the character of this memorial site. The scope of the contest included the permanent exhibition to be displayed in two museum buildings (the Grey House and the Memorial), and an open-air exhibition to be mounted in the post-camp area. The contest jury selected the best out of six concepts submitted, namely a design proposed by Koza Nostra Studio from Krakow, who were awarded the first prize amounting to PLN 20 000. The second prize (PLN 15 000) was awarded to Wzorro Design studio of Katowice, and the third (PLN 10 000) to ART FM studio of Krakow.

As explained by the contest jury, the authors of the winning design proposed a coherent and spatially attractive arrangement that is purposefully adapted to the characteristics of both the Memorial and the historic Grey House.

Projekt/Design:
Koza Nostra Studio sp. z o.o.

Wystawa czasowa

Przed obliczem gwiazd Twych białych
Varda Getzow

6 października 2022 r. w Fabryce Emalia Oskara Schindlera w Krakowie otwarta została wystawa prac izraelskiej artystki Vardy Getzow zatytułowana *Przed obliczem gwiazd Twych białych*. Wystawa została zorganizowana przez Muzeum KL Plaszow we współpracy z Muzeum Krakowa i trwała do końca lutego 2023 r. Jej kuratorką była dr Dalia Manor.

Varda Getzow jest córką ocalałych z Holocaustu. Obecna w jej twórczości tematyka wojny, Zagłady i postpamięci prawie nigdy nie jest wyrażana bezpośrednio. Na wystawie zaprezentowano prace artystki przedstawiające głównie dzieci, nierzadko samotne, kalekie, bezbronni, opuszczone. Ich często umowne wizerunki skonstruowano z archiwalnymi fotografiami dzieci żydowskich z okresu dwudziestolecia międzywojennego. Prezentacja losu najmłodszych, najbardziej bezbronych ofiar wojny ma szczególnie aktualny wydźwięk.

Wystawie towarzyszył dwujęzyczny katalog autorstwa dr Dalii Manor, zawierający esej poświęcony twórczości artystki oraz reprodukcje jej prac.

A temporary exhibition

Under Your White Stars
Varda Getzow

On 6 October 2022, an exhibition was opened in Oskar Schindler's Enamel Factory, featuring works created by the Israeli artist Varda Getzow, titled *Under Your White Stars*. The exhibition was organized by the KL Plaszow Museum together with Museum of Krakow and displayed until the end of February 2023. Dr. Dalia Manor performed the function of exhibition curator.

Varda Getzow is a daughter of Holocaust survivors. The themes of war, Shoah, post-memory, addressed in her work, are almost never expressed directly. The exhibition featured works by the artist representing mainly children, who frequently were lonely, handicapped, vulnerable, desolate. Their images, often conventional, contrasted with archive photographs of Jewish children from the interwar period. Presentation of the fate of the youngest, most vulnerable victims of war is particularly relevant nowadays.

The exhibition was introduced in a bilingual catalogue authored by Dr. Dalia Manor, containing an essay on the artist's work and illustrations depicting her works.

Renata Golberger

AŻIH, 301/4215 – likwidacja getta /
budowa obozu

Kręciłam się bezradnie sama z dziećmi po ulicy Węgierskiej. Spotkał mnie Göth: „Co tu robisz z dziećmi – mówi – oddaj dzieci do Kinderheimu. Jutro pojedą autami do Płaszowa, a sama dołączysz do transportu do Płaszowa”. Tak zrobiłam. Zostawiłam dzieci w Kinderheimie, a sama zesłam na ulicę, by zorientować się w sytuacji i wrócić po dzieci. Ale już nie mogłam wrócić, bo porwała mnie fala i poniosła, i znalazłam się w transporcie do Płaszowa. Co ja przeżyłam w tej drodze do Płaszowa. Robiłam sobie gorzkie wyrzuty: po co zostawiłam dzieci, trzeba było iść razem z nimi. Bałam się spotkać z mężem i siostrą – co ja im powiem?

Renata Golberger

Archives of the Jewish Historical Institute,
File 301/4215 – Ghetto liquidation /
camp construction

I was wandering helplessly with my children along Węgierska street. I met Göth. 'What are you doing here with your children', he asked, 'Leave them in the Kinderheim. They will go to Plaszow by truck tomorrow, and you will also join a transport to Plaszow'. I did so. I left my children in the Kinderheim, and went to the street, to look at the situation, and to come back then and take my children with me. But then I couldn't come back, I was caught and carried away by the crowd, to find myself in a transport to Plaszow. I can't describe my feelings on the way to Plaszow. I was filled with deep remorse: why had I left my children, we should have gone together. I was afraid of meeting my husband and sister; what would I tell them?

Rada Muzeum KL Plaszow i Międzynarodowa Rada Oświęcimska

13 czerwca 2022 r. odbyło się zebranie Rady Muzeum KL Plaszow. Uczestnicy zapoznali się z działaniami przeprowadzonymi przez muzeum w pierwszym półroczu 2022 r. oraz planami rozwoju naukowego instytucji w najbliższych latach. Rada zaakceptowała sprawozdanie za 2021 r. i plan działania na 2022 r. Członkowie Rady Muzeum KL Plaszow zwiedzili także teren miejsca pamięci. Upamiętnienie byłego obozu Plaszow było również jednym z tematów podejmowanych podczas listopadowego zebrania Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej. Członkowie MRO zapoznali się z bieżącym funkcjonowaniem Muzeum KL Plaszow i z planami prac inwestycyjnych, a także odwiedzili miejsce pamięci.

Council of the KL Plaszow Museum and the International Auschwitz Council

The KL Plaszow Museum Council held its meeting on 13 June 2022. The participants reviewed the activities conducted by the Museum in H1 of 2022, and its plans for research development in the following years. The Council approved the report for 2021 and a plan of activity for 2022. The members of the Council of the KL Plaszow Museum also visited the memorial site. The project to commemorate the former camp Plaszow was also discussed during the November meeting of the International Auschwitz Council. The IAC members received information about current operation of the KL Plaszow Museum and its plans for project works, and visited the memorial site.

Apteka w getcie krakowskim, Kraków 2005, s. 152

Polscy robotnicy w liczbie kilkudziesięciu co dzień zatrudnieni są przy niwelowaniu terenu. Do prac tych przydzieleni zostali z czasem i Żydzi. Wykopuje się co cenniejsze nagrobki, a zwłaszcza czarny marmur, i odkłada osobno. Zaczyna się zwozić drewno budowlane na baraki, przeprowadza się urządzenia kanalizacyjne i wierci studnię. [...] Ludzie zaczynają się głowić, dla kogo będą te baraki. Gettonie znów w powodzi plotek i domysłów. Najbardziej „wiarygodne” niemieckie źródła zapewniają, że to dla Polaków, inne znów, że dla Żydów z Francji i Węgier, a jeszcze inne, że dla wszystkich młodych mężczyzn z Krakowa, którzy zostaną tam skoszarowani.

Październik 1942

Apteka w getcie krakowskim [The Krakow Ghetto Pharmacy], Kraków 2005, p. 152

Several dozens Polish workers were employed daily to level the ground. In time, also Jews were assigned to do that work. Valuable tombstones, especially made from black marble, were dug out and put aside. Transports arrived one by one with construction timber for barracks; a sewer system was built and a well was dug. [...] People began to speculate about future occupants of those barracks. Rumours and guesses swept the Ghetto again. The most 'dependable' German sources assured that the barracks were built for Poles, other claimed that they were for Jews from France and Hungary, still other that there were intended for all young men from Kraków who would be lodged there.

October 1942

Edukacja

W 2022 r. Muzeum KL Plaszow prowadziło edukację stacjonarnie i online. Opowiadaliśmy historię obozu Plaszow, ale też rozmawialiśmy o sprawach współcześnie istotnych. Najważniejszym elementem naszej pracy były wizyty z uczestnikami zajęć w miejscu pamięci. W oprowadzaniach brali udział krakowianie, goście z Polski i zagranicy oraz uczniowie krakowskich szkół. Zaangażowanie placówek oświatowych było skutkiem współpracy muzeum z sąsiadującymi z terenem poobozowym radami dzielnic XIII Podgórze i XI Podgórze Duchackie.

Kontynuowaliśmy także projekt *Porozmawiajmy. Cykliczne spotkania w Muzeum KL Plaszow*. W czasie zorganizowanych zdalnie ośmiu spotkań rozmawialiśmy o historii KL Plaszow oraz o kwestiach związanych z imigracją i ludobójstwami, wojną w Ukrainie i lokalną pamięcią o Zagładzie żydowskiej społeczności Podhala. W minionym roku muzeum przeprowadziło także drugą edycję kursu dla przewodników, którą ukończyło 15 osób.

Łącznie w zajęciach edukacyjnych zorganizowanych przez Muzeum KL Plaszow w 2022 r. uczestniczyło 2398 osób.

Education

In 2022, the KL Plaszow Museum conducted on-site and online educational activities. We told the history of camp Plaszow, but also discussed matters of particular interest at present. Visits to the memorial site with the participants in the workshops formed the most important element of our work. Cracovians, guests from Poland and abroad, and students of Krakow schools took part in those guided tours. The engagement of educational institutions was stimulated by cooperation of the Museum with the Councils of Districts XIII Podgórze and XI Podgórze Duchackie, bordering on the post-camp area.

We also continued our project named *Let Us Talk. Regular Meetings at the KL Plaszow Museum*. Eight online meetings were organized to discuss the history of KL Plaszow, and topics related to immigration and genocide, the war in Ukraine and the local memory of extermination of the Podhale Jewish community. Last year, the Museum also offered the second cycle of the course for guides, completed by 15 people.

The educational activities organized by the KL Plaszow Museum were attended by 2398 people in total during 2022.

AŻIH, sygn. 301/3326 – egzekucje

Archives of the Jewish Historical Institute,
File 301/3326 – executions

Dwie dziewczyny [Regina Salz i Erika Weitz] zatrudnione w Barackenbaukommando przyszły do getta. Miały polecenie, by tego samego dnia wrócić [...] do obozu. Postanowiły zostać. [...] Gdy więźniowie wrócili do obozu i okazało się, że brak dwóch osób, Göth wydał polecenie [...] odemanom dostarczenia ich w ciągu 24 godzin. [...] Dziewczęta sprowadzono do obozu, Göth rozkazał, by je powiesić. Wszyscy więźniowie musieli po całodiennej pracy [...] przybyć na plac i przyglądać się egzekucji. [...] Gdy jedna z ofiar spadła, Göth polecił powiesić ją po raz drugi, przy czym pozwolił na oddanie w jej kierunku strzału Gnadeschuss [łaski].

Two girls [Regina Salz and Erika Weitz] who worked in Barackenbaukommando came to the Ghetto. They were instructed to return [...] to the camp on the same day. They decided to stay. [...] When prisoners came back to the camp and it was revealed that two people were missing, Göth instructed [...] the OD police to bring them within 24 hours. [...] The girls were brought to the camp; Göth gave the order to hang them. All prisoners, who had worked all day long, [...] had to come to the ground and watch the execution. [...] When one of the victims fell to the ground, Göth gave the order to hang her again, permitting that a Gnadeschuss [coup de grâce] be fired at her.

ZAL Plaszow, 20 lutego 1943

ZAL Plaszow, 20 February 1943

Pamięć / Zachor

7 sierpnia 2022 r. muzeum po raz drugi zorganizowało wydarzenie *Pamięć / Zachor*, które upamiętnia wszystkich więźniów KL Plaszow. Podczas uroczystości oddajemy głos Ocalałym, których słowa zachowane w relacjach czytają uczestnicy spotkania.

Data wydarzenia jest ruchoma i każdorazowo przypada na pierwszą niedzielę po 6 sierpnia. Odwołuje się do rocznicy czarnej niedzieli (6 sierpnia 1944 r.), kiedy to władze okupacyjne aresztowały i osadziły w obozie ok. 6 tys. krakowian, ale też przypomina, że w tym okresie wraz z likwidacją KL Plaszow dla wielu więźniów rozpoczęła się wielomiesięczna tułaczka po innych, położonych z dala od linii frontu obozach.

Memory / Zachor

On 7 August 2022, the Museum held the second edition of *Memory / Zachor*, an event aimed to commemorate all prisoners of KL Plaszow. The ceremony gives voice to the Survivors whose words preserved in their accounts are read by participants in the meeting.

The date of event is moveable and always falls on the first Sunday after 6 August. It refers to the anniversary of Black Sunday (6 August 1944), when the German occupational authorities arrested and detained in the camp about 6 thousand Cracovians, but it also reminds that with the liquidation of KL Plaszow at that time, a number of prisoners had to set off on their months-long wandering through other camps, distant from the front line.

Lola Gimpel

Archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, sygn. Ośw/Gimpel/1285, nr inwentarza 153771 – egzekucje w KL Plaszow

Prawie zawsze, schodząc z pracy, widzieliśmy ludzi przywożonych na autach. [...] Raz wyszła z auta para małżeńska i żona poprawiała mężowi ubranie, bo jak się siedzi w aucie długo, wszystko jest pogniecione. Ona mu to ubranie wygładzała, a po chwili zabrali ich na rozstrzelanie. Nam już wtedy nie wolno było się odwracać, musieliśmy schodzić szeregiem, tylko tyle widzieliśmy, co nam wpadało w oko – migawki [...]. Ten ruch, gdy mu żona poprawia ubranie po wyjściu z auta, wtedy, kiedy za kilka minut musi zdjąć to ubranie i wejść do grobu, gdzie będzie rozstrzelany.

ZAL Plaszow

Lola Gimpel

Archive of the Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim, File Ośw/Gimpel/1285, inventory no. 153771 – executions in KL Plaszow

When returning from work, we almost always saw people brought by truck. [...] A married couple once left a truck, and the wife began to tidy up her husband's clothes, for if you sit in a truck for a long time, everything is wrinkled. She kept smoothing his clothing, and in a while they were taken for execution. At that time, we were already banned from looking back, we had to leave in a line; we could only see what happened in front of our eyes – moments [...]. That gesture of the wife tidying up his clothes after they'd left the truck – while he had to take them off in minutes and get into the grave, to be killed.

ZAL Plaszow

Apel do więźniów i ich rodzin

Muzeum KL Plaszow, starając się zachować pamięć o byłym obozie i jego ofiarach, w grudniu 2022 r. po raz kolejny ogłosiło apel o wsparcie w pozyskiwaniu materiałów związanych z historią KL Plaszow.

Apel do byłych Więźniów i Ich Rodzin

Głównym celem działalności Muzeum KL Plaszow jest ocalenie pamięci o byłych więźniach obozu. Służy temu budowane przez nas Archiwum Cyfrowe KL Plaszow dostępne pod adresem www.ca.muzeumkrakowa.pl.

Dzięki informacjom o indywidualnych losach więźniów możemy w właściwy sposób opowiadać o całej historii niemieckiego nazistowskiego obozu pracy i koncentracyjnego Plaszow. Wiedza o zamordowanych i ocalałych jest bezcenna. Jest depozytem, który staramy się zabezpieczyć i którym dzielimy się w naszej pracy edukacyjnej i naukowej.

Dlatego zwracamy się z apelem do Ocalałych i Ich Rodzin o kontakt z Muzeum KL Plaszow w Krakowie. Tylko wspólnie zdołamy ocalić pamięć o tych, którzy byli więźniami obozu Plaszow. Czekamy na kontakt i informacje od Państwa. Prosimy pisać na adres info@plaszow.org lub Muzeum KL Plaszow, ul. Lipowa 3/115, 30-702 Kraków. Zapraszamy również do kontaktu telefonicznego pod numerem +48 12 307 02 53.

An appeal to the prisoners and their families

The KL Plaszow Museum, as an institution committed to preserving the memory of the former camp and its victims, announced in December 2022 another appeal for support in acquiring materials relating to the history of KL Plaszow.

An Appeal to the Former Prisoners and Their Families

The principal objective of KL Plaszow Museum is to preserve the memory of the former camp's prisoners. We pursue this objective by building the KL Plaszow Digital Archive that is available at www.ca.muzeumkrakowa.pl.

Collected items of information about individual fates of the prisoners enable us to compile and present a complete history of the German Nazi labour and concentration camp Plaszow. Knowledge of the killed and the survivors is priceless. It is a deposit that we feel obliged to preserve and share in our educational and research projects. Hence, we appeal to the survivors and their families to contact the KL Plaszow Museum in Krakow. Together we can preserve the memory of those who were imprisoned in the Plaszow camp. We look forward to receiving your letters and information. Please write to us at info@plaszow.org or Muzeum KL Plaszow, ul. Lipowa 3/115, 30-702 Kraków. We also encourage you to contact us by telephone: +48 12 307 02 53.

Wojciech Kuraś

IPN Kr 120/5, Kuraś Wojciech, *Nasza droga do obozu w Płaszowie – Polacy w obozie*

Dnia 28 września 1943 r. – druga pacyfikacja Waksmundu. I znów pięciu rozstrzelanych na miejscu w Waksmundzie, a ponad 50 osób, mężczyzn i kobiet, skatowanych powieszono do Płaszowa i tu osadzono w obozie. [...] Nasi waksmundzianie wywiezieni do obozu w Płaszowie to byli przeważnie rodzice, bracia, siostry czy nawet sąsiedzi partyzantów działających w Gorcach, a nawet tych rozstrzelanych przy pierwszej czy drugiej pacyfikacji wsi. Były całe rodziny po pięć osób z jednego domu. Dostali numery obozowe od 310 w górę, tak że Polaków wtedy było dopiero około 300. Warunki były straszne – głód i nędza. Podczas pracy trzeba było stać nieraz cały dzień w wodzie ponad kolana – tak mężczyźni i kobiety – i wybierać błoto ze szlamem ze stawów rękami. [...] Spać trzeba było w mokrym ubraniu i na gołych deskach, bez sienników i koców. [...] Przyszły z tego choroby, a szczególnie czerwonka, bo więźniowie jedli z głodu obierki ziemniaczane na surowo i inne odpadki.

Waksmund – ZAL Płaszow, 28 września 1943

Wojciech Kuraś

Archives of the Institute of National Remembrance, Krakow, File 120/5, Kuraś Wojciech, *Nasza droga do obozu* [Our way to camp Płaszow] – Poles in the camp

28 September 1943 – the second massacre in Waksmund. Again, five people were executed in Waksmund on site, more than 50 men and women were tortured, transported to Płaszow and imprisoned in that camp. [...] In the group of people from Waksmund deported to camp Płaszow, were mostly the parents, brothers, sisters or even neighbours of the partisans active in Gorce, or even of the victims who were executed during the first or second massacre of the village. Entire families of five who lived in a house were arrested. They were assigned camp serial numbers starting from 310, so there were about 300 Poles in the camp at that time. The conditions were terrible: famine and misery. At work, people had to stand in knee-deep water, sometimes all day long – both men and women – and to remove mud with sludge from a pond with their hands. [...] We had to sleep in wet clothes on bare planks, without mattresses and blankets. [...] This caused diseases, especially dysentery, because starving prisoners ate raw potato peels and other refuse.

Waksmund – ZAL Płaszow, 28 September 1943

Prace badawcze i naukowe

W 2022 r. pracownicy Muzeum KL Plaszow uczestniczyli w konferencjach i seminariach naukowych – 11 razy w charakterze prelegentów, a 14-krotnie jako słuchacze. Istotny był przede wszystkim udział w dwóch konferencjach: *Oblicza postpamięci 5 – konflikty czy negocjacje?* (wydarzenie zorganizowane przez Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Warszawski) oraz *Zielone Upamiętnianie. Wyzwania trudnego dziedzictwa* (konferencja realizowana przez Stowarzyszenie FestivALT i Uniwersytet Jagielloński). Podczas obu spotkań rozmawialiśmy o złożonej recepcji miejsca pamięci KL Plaszow, na którą składają się zarówno tragiczna historia, jak i współczesny, zielony charakter tej przestrzeni.

W 2022 r. Muzeum KL Plaszow, współpracując z Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie, wzięło także udział w debacie pt. *Pamięć o KL Plaszow* towarzyszącej odbywającej się w MCK wystawie *Niechciana stołeczność. Architektura i urbanistyka Krakowa w czasie okupacji niemieckiej 1939–1945*.

Research and scientific studies

In 2022, employees of the KL Plaszow Museum participated in scientific conferences and seminars – as lecturers on 11 occasions and as listeners on 14 occasions. Particularly important was our participation in two conferences: *Faces of Postmemory 5 – Conflicts or Negotiations?* (an event organized by the Jagiellonian University and the University of Warsaw) and *Green Commemoration. Challenges of Dissonant Heritage* (a conference held by the FestivALT Association and Jagiellonian University). Both meetings were dedicated to discussions on the complex reception of the KL Plaszow memorial site, considering both of its tragic history and the current, green characteristics of this space.

In 2022, the KL Plaszow Museum, in cooperation with the International Cultural Centre in Krakow, took part in a debate on *The Memory of KL Plaszow* accompanying an exhibition held at the ICC and named *Unwanted capital. Architecture and urban planning in Krakow during the German occupation 1939–1945*.

Jadwiga Kaczmarczyk

IPN Kr 502/1436 – Polacy w obozie

Dano mnie do prac przy Kartofflekeller do wozenia cegieł. Pracowała ze mną góralka chora na pęcherz, cała spuchnięta, która bardzo powoli się ruszała. Przechodził właśnie Landstorfer i Michalski i zbił ją tak, że wyciekły jej zupełnie oczy. Ponieważ oni się jeszcze patrzyli, podtrzymywałyśmy ją z boku pod rękę, żeby mogła przynajmniej stać z łopata, a gdy odprowadziłyśmy ją do baraku, zaraz zakończyła życie.

ZAL Plaszow, lato 1943

Jadwiga Kaczmarczyk

Archives of the Institute of National Remembrance, Krakow, File 502/1436 – Poles in the camp

I was assigned to work at the Kartoffelkeller, where we carried bricks. I worked with a Goral woman who had a bladder disease: her entire body was swollen and she moved very slowly. Landstorfer and Michalski were just passing by, and beat her so violently that her eyeballs completely fell out. As they were still looking, we held her by her arms, keeping her standing with her shovel; and when we walked her to the barrack, she died soon.

ZAL Plaszow, the summer of 1943

Współpraca

W 2022 r. Muzeum kontynuowało współpracę ze Stowarzyszeniem Krakowian w Izraelu, przeprowadzając kwerendy i uzyskując informacje o Ocalałych od nich samych i od ich rodzin.

Już od dwóch lat partnerem naukowym Muzeum KL Plaszow jest Fundacja Ośrodka KARTA. Od 2021 r. trwa praca nad wspólnym wydawnictwem o obozie Plaszow, które powstaje z wykorzystaniem metody montażu relacji źródłowych i dokumentów. Do końca 2022 r. zostało opracowane wstępne zestawienie źródeł oraz materiałów ikonograficznych.

We współpracy z Muzeum Krakowa zrealizowane zostały wystawa *Przed obliczem gwiazd Twych białych* oraz wydarzenie *Pamiętaj z nami*. Muzeum KL Plaszow było także partnerem Festiwalu Kultury Żydowskiej podczas obchodów 79. rocznicy likwidacji krakowskiego getta, w czasie których zorganizowało oprowadzanie po terenie miejsca pamięci.

Cooperation

In 2022, the Museum continued its cooperation with the Israeli Association of Cracovians, aimed to conduct research and obtain information about the Survivors from themselves and their families.

The KARTA Centre Foundation has partnered with the Museum for two years in research projects. Since 2021, work has continued on a joint publication on camp Plaszow, using the method of combining source accounts and documents. An initial compilation of sources and iconography was completed by the end of 2022.

Our cooperation with the Museum of Krakow resulted in the exhibition *Under Your White Stars* and the event *Remember with Us*. The KL Plaszow Museum also partnered with the Jewish Culture Festival to celebrate the 79th anniversary of the liquidation of Krakow Ghetto, organizing guided tours of the memorial site.

Czas zbezczeszczenia, Kraków 2006, s. 131 –
życie w obozie

Czas zbezczeszczenia [Time of Desecration],
Kraków 2006, p. 131 – life in the camp

Żydowski inżynierowie, według szaleńczych i krótkoterminowych rozporządzeń komendanta, wykonywali przedsięwzięcia niemożliwe do wykonania, prowadzili prace, jakich żaden normalnie myślący budowniczy nie był w stanie się podjąć. [...] Odpowiedzialnym za wszystkie szaleństwa komendanta był inżynier Grünberg, który otrzymywał pełną należność za każdy błąd i za każde spóźnienie. Inżynier Grünberg wiedział, że jest potrzebny komendantowi, że on go nie wykończy..., dlatego świadomie brał na swój rachunek wszystkie pomyłki pomocników, którzy według urzędowego „cennika” powinni byli dostać kulę w łeb za swoje błędy. Bez słowa „inkasował” chłostę, która mogłaby powalić czempiona boksu ciężkiej wagi. Po strasznych torturach inżynier Grünberg nie był podobny do ludzkiej istoty – i mimo wszystko musiał dalej pracować, bez opatrunku i bez zabiegu pierwszej pomocy.

Jewish engineers, following mad and pressing instructions from the commandant, undertook impracticable ventures, carried out works that wouldn't be taken on by any reasonably thinking builder. [...] The responsibility for all those absurdities proposed by the commandant fell on engineer Grünberg who took full consequences of each mistake and each delay. Engineer Grünberg knew that the commandant needed him and would not kill him..., therefore Grünberg deliberately assumed responsibility for all mistakes made by his assistants who should have been executed for their faults according to the official 'tariff'. Without complaint, he 'received' flogging that could fell a champion heavyweight. After unspeakable torture, engineer Grünberg looked unlike a human being – and still he had to work, without any wound dressing, any first aid.

Promocja

W 2022 r. została uruchomiona strona internetowa Muzeum KL Plaszow. Dostępna w czterech językach: polskim, angielskim, niemieckim i hebrajskim pod adresem www.plaszow.org, przekazuje informacje o bieżącej działalności muzeum i o prowadzonej przez nie inwestycji. Wiadomości o muzeum można także uzyskać za pośrednictwem kanałów na Facebooku i Instagramie.

Od maja 2022 r. działa także oficjalny kanał Muzeum KL Plaszow na platformie YouTube. Znaleźć tam można filmy o historii byłego niemieckiego nazistowskiego obozu Plaszow oraz zapisy wideo ze spotkań online z cyklu *Porozmawiajmy. Cykliczne spotkania w Muzeum KL Plaszow* z lat 2021–2022.

Promotion

The website of the KL Plaszow Museum was launched in 2022. It provides contents in four languages: Polish, English, German and Hebrew at www.plaszow.org, keeping its visitors up to date with Museum's activities and projects. News on the Museum can also be obtained from our Facebook and Instagram channels.

The KL Plaszow Museum also operates its official channel on the YouTube platform as of May 2022. The channel features videos about the history of former German Nazi camp Plaszow and video recordings of online meetings from our series titled *Let Us Talk. Regular Meetings at the KL Plaszow Museum* made in 2021–2022.

Ester Erna Spगतner

Daleka droga do domu, Kraków 1997, s. 56 –
życie w obozie

Wpadli do nas jak dzikie zwierzęta. Kazali się nam rozebrać, oddać biżuterię i pieniądze. Jeśli ktoś coś schowa, to go zabiją. Oddałam zegarek Omega, który dostałam od rodziców, gdy miałam 10 lat, i bardzo mi go było szkoda. Do tego dodałam mój wisiołek. To były moje ostatnie pamiątki. [...] Obok mnie Niemiec zabił kobietę, bo nie mogła z palca ściągnąć obrączki ślubnej, a może nie chciała. Leżała cała we krwi. Ale oni wciąż szukali brylantów i innych kosztowności. Nawet rozbierali do naga. Nie pozwalali zatrzymać żadnego zegarka. Ludzie prosili, aby im zostawić obrączki. To była ich jedyna pamiątka. Niemcy się denerwowali i jednej kobiecie ścięli palec razem z pierścieniem. Już nikt o nic nie prosił. Ja zamykałam oczy, aby tego wszystkiego nie widzieć. Ludzie płakali.

ZAL Plaszow, 27 marca 1943

Ester Erna Spगतner

Daleka droga do domu [Long Way Home],
Kraków 1997, p. 56 – life in the camp

They broke in like wild beasts. They told us to take off our clothes, give them our jewellery and money. Anyone who would hide anything was to be killed. I gave them my Omega watch received from my parents when I was 10, and that was a great loss to me. I also gave them my pendant. These were my last memorabilia. [...] A German killed a woman next to me, because she couldn't or didn't want to take off her wedding ring. She lay covered in blood. But they kept seeking brilliants and other valuables. They even stripped people naked. We were not allowed to keep any watch. People begged to have their wedding rings retained. The only memorabilia they preserved. The Germans got angry and chopped off a woman's finger with her ring. People stopped asking for anything. I closed my eyes to escape from seeing those things. People cried.

ZAL Plaszow, 27 March 1943

W 2022 r. Archiwum Cyfrowe Muzeum KL Plaszow powiększyło swoje zasoby o 1868 nowych rekordów, a 2800 archiwalnych opisów zostało uzupełnionych i rozbudowanych. Archiwum, zawierające informacje o więźniach i ofiarach obozu Plaszow, dostępne jest dla wszystkich na stronie internetowej www.plaszow.org (ca.muzeumkrakowa.pl) i liczy obecnie 8554 rekordy.

In 2022, the KL Plaszow Museum Digital Archive augmented its resources by adding 1868 new records, and supplementing and expanding 2800 archive descriptions. The Archive containing information about the prisoners and victims of camp Plaszow, is publicly available on the website www.plaszow.org (ca.muzeumkrakowa.pl), and currently contains 8554 records.

Zespół 1.1.19.1, Lista transportowa do KL Plaszow: Więżniowie żydowscy deportowani 14 kwietnia 1944 r. z Drohobycza i Borysławia, ITS Digital Archive, Arolsen Archives, s. 1.

Topic: 1.1.19.1, Arrival list of KL Plaszow: List of Jewish prisoners transferred on April 4, 1944 from Drohobycz and Boryslaw, ITS Digital Archive, Arolsen Archives, p. 1.

Lfd. Nr.	Name und Vorname	Hftl.Nr.	Geb.Dat.	Beruf	Überstellt v.
1.	Abend Michael	12801	27.4.22	Maurer	Drohobycz
2.	Abraham Benjmin	12802	2.4.92	Chem.Putzer	Drohobycz
3.	Acht Abraham	12803	29.4.81	Augenarzt	"
4.	Acker Henryk	12804	8.12.21	Maurer	"
5.	Ackermann Chaim	12805	25.8.85	Uhrmacher	"
6.	Alexandrowicz Alexander	12806	5.6.87	techn.Leiter	"
7.	Altbauer Isak	12807	11.12.05	Rohrmont.Ges.	"
8.	Alter Leon	12808	6.6.22	Inst.Ges.	Boryslaw
9.	Altmann David	12809	9.5.17	Autoschlosser	Drohobycz
10.	Altmann Max	12810	1.10.04	Bohrmeister	Boryslaw
11.	Altschüler Efron	12811	13.4.00	Buchhalter	Drohobycz
12.	Apollo Elias	12812	11.12.96	Buchhalter	Boryslaw
13.	Aptowicer Stanislaus	12813	23.3.98	Ing.Chem.	Drohobycz
14.	Arnold4 Samuel	12814	17.11.00	Buchhalter	Boryslaw
15.	Arnold Leon	12815	12.12.98	Monteur4	Drohobycz
16.	Ausländer4 Adam	12816	30.9.23	Bohrgehilfe	Boryslaw
17.	Bachmann Josef	12817	23.4.25	Bohrgehilfe	"
18.	Backenroth David	12818	15.11.16	Maurergeselle	Drohobycz
19.	Backenroth Henryk	12819	27.6.20	Zimmermann	"
20.	Backenroth Joachim	12820	10.8.23	Zimmerergeh.	"
21.	Backenroth Leopold	12821	5.5.23	Schlossergeh.	"
22.	Backenroth Maurycy	12822	7.11.91	Haftmanipul.	Boryslaw
23.	Backenroth Salomon	12823	26.10.98	Bohrgehilfe	Drohobycz
24.	Backenroth Samuel	12824	30.10.98	Monteur	"
25.	Backenroth Samuel	12825	15.4.05	Monteurges.	Boryslaw
26.	Backenroth Wilhelm	12826	3.2.24	Installateur	Drohobycz
27.	Bander Jakub	12827	20.11.27	Monteurgeh.	Boryslaw
28.	Bander Moses	12828	14.2.03	Install.Ges.	"
29.	Bander Szaja	12829	26.11.94	Buchhalter	"
30.	Banner Joel	12830	15.10.04	Malergeh.	Drohobycz
31.	Banner Julius	12831	15.12.88	Tischlern.	Boryslaw
32.	Banner Wilhelm	12832	4.9.25	Schlossergeh.	"
33.	Barah Berthold	12833	12.11.08	Ing.Mech.	Drohobycz
34.	Bard Maurycy	12834	2.12.00	Buchhalter	"
35.	Bardach Moses	12835	31.8.95	Buchhalter	"
36.	Bauer Hermann	12836	11.11.04	Buchhalter	"
37.	Bauer Moses	12837	19.6.02	Bohrgehilfe	Boryslaw
38.	Bücker Markus	12838	11.10.11	Installateur	"
39.	Becker Abraham	12839	27.3.89	Tischlern.	Drohobycz
40.	Beck Abraham	12840	11.1.09	Elektromont.	"
41.	Begleiter Isak	12841	24.10.04	Automech.Geh.	Boryslaw
42.	Begleiter Jakub	12842	30.6.09	Schlosser	"
43.	Begleiter Salomon	12843	3.6.23	Zahntechn.	Drohobycz
44.	Begleiter Wilhelm	12844	6.6.21	Bohrgehilfe	Boryslaw
45.	Bensser Leon	12845	24.6.95	Glaser	Drohobycz
46.	Benkendorf Hemann	12846	14.4.02	Holzfachmann	"
47.	Berger Chaim	12847	1.3.10	Schmiedegeh.	"
48.	Bergtal Oskar	12848	15.8.00	Buchhalter	"
49.	Berlin Jeruchem	12849	7.5.84	Destillateur	"
50.	Berlin Leon	12850	9.12.07	Schlosser	"

Matylda Löw

AŻIH, sygn. 301/844 – likwidacja obozu

Przy akcjach wysiedleńczych zabierano chorych. Porody, zresztą nieliczne, odbywały się na oddziale chirurgicznym. Dzieci natychmiast umierały, zatrutowane najpierw morfiną; potem z braku trucizn nie podwiązywano pępowiny. Przerwanie ciąży robiono często. W noc wysiedlenia w październiku 1944 całą noc robiono zabiegi. Dwie kobiety poszły w ciąży do Oświęcimia, tam nie rozpoznano.

KL Plaszow, 20 października 1944

Matylda Löw

Archives of the Jewish Historical Institute,
File 301/844 – camp liquidation

During deportations, people with illnesses were taken away. Births, which were few in number, took place in the surgical ward. Newborns died immediately; initially they were poisoned with morphine, and then, as poisons were spent, their umbilical cord was not tied. Abortions were frequent. The procedures were performed throughout the deportation night in October 1944. Two pregnant women went to Auschwitz, where nobody recognized their pregnancy.

KL Plaszow, 20 October 1944

Wizyty studyjne

W czerwcu 2022 r. pracownicy Muzeum KL Plaszow odwiedzili Muzeum Treblinka, Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku i Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Podczas wizyt zapoznali się z ekspozycjami i rozmawiali o specyfice pracy w odwiedzanych instytucjach i o podejmowanych przez nie wyzwaniach zarówno w bieżącej działalności, jak i w związku z realizowanymi inwestycjami.

Study visits

Employees of the KL Plaszow Museum visited in June 2022 the Treblinka Museum, the Sybir Memorial Museum in Białystok and the Józef Piłsudski Museum in Sulejówek. The visits were dedicated to studying exhibitions, discussing work methods adopted by the visited institutions, the challenges that they take on both in their current operation and future-oriented projects.

Halina Nelken

Pamiętnik z getta w Krakowie, Toronto 1987 –
likwidacja obozu

Kobięcy transport z Płaszowa (przeznaczony do Brännlitz) odchodził względnie spokojnie. W obozie, który często mieścił kilkadziesiąt tysięcy ludzi, zostało zaledwie sześćset osób, przeważnie mężczyzn, w tym czterdziestu niemieckich kapo i mała garstka Polaków. Stałyśmy na apelu w piątkach, jakieś ponad dwa tysiące, wliczając osobną grupę szczęśliwych „Schindler-Juden” z Emalii. Wyruszyłyśmy na bocznice do wagonów, każda z chlebakiem.

KL Płaszow, 21 października 1944

Halina Nelken

Pamiętnik z getta w Krakowie [Memoir of the Kraków Ghetto], Toronto 1987 –
camp liquidation

A women transport from Płaszow (destined for Brännlitz) departed relatively calmly. In the camp, where frequently tens of thousands of prisoners had been detained in the past, merely six hundred people remained, mostly men, including forty German kapos and a handful of Poles. We stood on the roll-call ground, five in a line, perhaps more than two thousand of us, including a separate group of lucky 'Schindler-Juden' from Enamel. We set out for wagons on a siding, each of us carrying a pack.

KL Płaszow, 21 October 1944

Muzeum KL Plaszow.
Raport z działań 2022

KL Plaszow Museum.
Report on Activities 2022

Opracowanie:
Zespół Muzeum KL Plaszow

Compiled by:
KL Plaszow Museum Team

Projekt i skład:
Agata Korzeńska i Paweł Krzywda (idee.pl)

DTP artists:
Agata Korzeńska and Paweł Krzywda (idee.pl)

Redakcja i korekta:
Anna Kandzior-Zug

Editor:
Anna Kandzior-Zug

Tłumaczenie:
SIGILLUM NOVUM sp. z o.o.

Translation:
SIGILLUM NOVUM sp. z o.o.

Wizualizacje:
Biuro Projektów Piotr Wolarek
BBC Best Building Consultants sp. z o.o. sp. k.
Koza Nostra Studio sp. z o.o.

Visualisations:
Biuro Projektów Piotr Wolarek
BBC Best Building Consultants sp. z o.o. sp. k.
Koza Nostra Studio sp. z o.o.

Fotografie:
Katarzyna Bednarczyk

Photographs:
Katarzyna Bednarczyk

Muzeum – Miejsce Pamięci KL Plaszow w Krakowie.
Niemiecki nazistowski obóz pracy
i obóz koncentracyjny (1942–1945) (w organizacji)
Siedziba: 31-011 Kraków, Rynek Główny 35
Biuro: 30-702 Kraków, ul. Lipowa 3/115
tel.: +48 12 307 02 53
e-mail: info@plaszow.org
www.plaszow.org

KL Plaszow Memorial Museum in Kraków.
The German Nazi Labour and Concentration
Camp (1942–1945) (in organization)
Registered address: 31-011 Kraków, Rynek Główny 35
Office location: 30-702 Kraków, ul. Lipowa 3/115
tel.: + 48 12 307 02 53
e-mail: info@plaszow.org
www.plaszow.org

Archiwum Cyfrowe KL Plaszow
www.ca.muzeumkrakowa.pl

The KL Plaszow Digital Archive
www.ca.muzeumkrakowa.pl

Druk:
Drukarnia Akapit sp. z o.o.
www.drukarniaakapit.pl

Printing house:
Drukarnia Akapit sp. z o.o.
www.drukarniaakapit.pl

 Kraków

 Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

ISBN: 978-83-964863-2-5

ISBN: 978-83-964863-2-5